

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО»**

**Кафедра кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності**

# **НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК**

**ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ  
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ  
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС»**

**(відповідно до вимог ECTS)**

**для студентів III курсу**

**2020**

## 1. ВСТУП

Кримінальний процес України належить до навчальних дисциплін, засвоєння яких становить фундамент фахової підготовки спеціаліста-юриста. Володіння знаннями кримінального процесуального права України та практичними навичками його застосування є передумовою набуття статусу та подальшого успішного виконання в кримінальному провадженні процесуальних функцій судді, адвоката, прокурора, слідчого, дізнавача.

Навчальний курс включає поняття про предмет і систему кримінального процесуального права України, засади кримінального провадження, суб'єктів кримінальних процесуальних відносин, заходи забезпечення кримінального провадження, процесуальні строки й судові витрати, докази й доказування, досудове розслідування й судовий розгляд кримінального провадження, перегляд судових рішень у апеляційному, касаційному порядку та за ново виявленими обставинами, особливі порядки кримінального провадження, застосування примусових заходів медичного та виховного характеру, виконання судових рішень, а також міжнародне співробітництво під час кримінального провадження.

Курс кримінального процесу передбачає різноманітні форми навчальних занять: лекції, практичні заняття, консультації.

Практичні заняття – одна з основних форм навчального заняття, за допомогою якої викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни «Кримінальний процес» та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідно сформульованих завдань. Мета практичних занять полягає у здобутті здобувачами вищої освіти знань кримінального процесуального права України, умінь тлумачити його норми та навичок їх практичного застосування.

Практичні заняття з кримінального процесу включають проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, вирішення навчальних кейсів з їх обговоренням, вивчення матеріалів окремих кримінальних проваджень з метою набуття навичок правозастосовної діяльності, виконання контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання. За окремими тематичними блоками проводяться колоквиуми.

Під час підготовки до занять студенти мають опрацювати відповідні розділи підручників і рекомендованої літератури, засвоїти необхідні нормативні акти та ознайомитися з рішеннями Європейського Суду з прав людини, рішеннями Конституційного Суду України, постановами Верховного Суду та поточною практикою національних судів, відповідними підзаконними актами - наказами та інструкціями органів прокуратури, МВС, СБУ тощо.

У результаті вивчення курсу «Кримінальний процес» студенти повинні:

– **знати** систему джерел кримінального процесуального права України; поняття та систему кримінального провадження; засади кримінального

провадження; процесуальне становище суб'єктів кримінального провадження; теорію доказів і доказування в кримінальному провадженні; заходи забезпечення кримінального провадження; процесуальний порядок здійснення кримінального провадження на всіх його етапах.

– **вміти** правильно тлумачити норми кримінального процесуального законодавства України; застосовувати конкретні законодавчі положення при вирішенні навчальних кейсів; здійснювати тематичні узагальнення практики та формулювати обґрунтовані висновки; аргументувати рішення, прийняті під час вирішення навчальних кейсів; формулювати та презентувати правову позицію з конкретних питань правозастосування; застосовувати релевантні рішення Європейського суду з прав людини при вирішенні навчальних кейсів.

– **розуміти** позиції Європейського суду з прав людини, Верховного Суду та Конституційного Суду України з питань застосування Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод та кримінального процесуального законодавства України.

## **2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС»**

### **ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**

#### **РОЗДІЛ I. ПОНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ І СИСТЕМА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ**

Поняття та сутність кримінального процесу, його завдання і роль в державному механізмі запобігання злочинності та охороні прав особи.

Кримінальний процес, кримінальне провадження, кримінальне судочинство: співвідношення понять.

Кримінальні процесуальні відносини, їх склад, види, виникнення, зміна та припинення. Історичні форми (типи) кримінального процесу.

Поняття та значення кримінального процесуального права, його предмет та метод. Співвідношення кримінального процесуального права з кримінальним процесом. Кримінальне процесуальне право як галузь права. Взаємозв'язок кримінального процесуального права з кримінальним правом та іншими галузями права та суміжними галузями знань.

Кримінальний процес як наука та навчальна дисципліна. Система, предмет та метод кримінальної процесуальної науки. Перспективні напрями наукових досліджень. Механізм кримінального процесуального регулювання. Співвідношення імперативного та диспозитивного методів при регулюванні кримінальної процесуальної діяльності.

Система кримінального процесу. Кримінальна процесуальна форма, її поняття та значення. Диференціація кримінальної процесуальної форми. Належна правова процедура.

Поняття та значення кримінальних процесуальних гарантій. Роль кримінальних процесуальних гарантій в забезпеченні прав і свобод особи в кримінальному провадженні.

Кримінальні процесуальні функції. Моральні засади кримінальної процесуальної діяльності.

#### **РОЗДІЛ II. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ**

Виникнення та основні етапи розвитку вітчизняного кримінального процесуального законодавства. Реформування кримінального процесуального законодавства в Україні. Роль та значення Конституції України, норм міжнародного права, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України, в регулюванні кримінального провадження. Кримінальний процесуальний кодекс України та інші закони в системі джерел кримінального процесуального права України.

Рішення Європейського Суду з прав людини як джерело кримінального процесуального права. Значення рішень Конституційного Суду України,

Верховного Суду, наказів та інструкцій Генерального прокурора, СБУ, ДБР, НАБУ та МВС України для кримінального провадження.

Норми кримінального процесуального права, їх структура та зміст. Тлумачення норм кримінального процесуального права. Роль тлумачення в переборенні дефектів логіко-структурної побудови системи кримінального процесуального права та в розумінні оцінних понять.

Дія кримінального процесуального закону в просторі, в часі та за колом осіб.

### **РОЗДІЛ III. ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ**

Поняття та значення загальних засад кримінального провадження. Засади кримінального провадження за Конституцією України та Кримінальним процесуальним кодексом України. Система засад кримінального провадження. Загальноправові, загальнопроцесуальні, кримінальні процесуальні засади.

Нормативний зміст загальних засад кримінального провадження. Верховенство права. Законність. Рівність перед законом і судом. Повага до людської гідності. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність. Недоторканність житла чи іншого володіння особи. Таємниця спілкування. Невтручання у приватне життя. Недоторканність права власності. Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини. Свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких. Заборона двічі притягувати до кримінальної відповідальності за одне і те саме правопорушення. Забезпечення права на захист. Доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень. Змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості. Безпосередність дослідження показань, речей і документів. Забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності. Публічність. Диспозитивність. Гласність і відкритість судового провадження та повне фіксування технічними засобами судового засідання і процесуальних дій. Розумні строки. Мова, якою здійснюється кримінальне провадження.

### **РОЗДІЛ IV. СУД, СТОРОНИ ТА ІНШІ УЧАСНИКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ**

Поняття і класифікація суб'єктів кримінального провадження. Поняття сторін кримінального провадження.

*Суд як орган правосуддя.* Функції і повноваження суду. Слідчий суддя. Законний склад суду. Територіальна та інстанційна підсудність. Предметна підсудність Вищого антикорупційного суду.

*Сторона обвинувачення.* Прокурор, його функції і повноваження на різних стадіях кримінального провадження. Органи досудового розслідування. Керівник органу досудового розслідування, його повноваження. Керівник органу дізнання, його повноваження. Слідчий органу досудового розслідування, його повноваження. Дізнавач, його повноваження. Оперативні підрозділи та їх повноваження.

*Сторона захисту.* Підозрюваний, обвинувачений, виправданий, засуджений, їх процесуальне становище. Законний представник підозрюваного

обвинуваченого. Поняття захисту в кримінальному процесі. Захисник, його процесуальне становище у кримінальному провадженні. Загальні правила участі захисника у кримінальному провадженні. Залучення захисника до участі у кримінальному провадженні. Випадки обов'язкової участі захисника у кримінальному провадженні. Відмова від захисника або його заміна.

Потерпілий, його права та обов'язки у кримінальному провадженні. Представник потерпілого.

*Інші учасники кримінального провадження.* Заявник. Цивільний позивач. Цивільний відповідач. Представник цивільного позивача, цивільного відповідача. Законний представник цивільного позивача. Представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, його права та обов'язки. Третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт. Інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування. Особа, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну державу (екстрадицію). Заявник. Викривач, його права. Свідок. Особи, які не можуть бути допитані як свідки. Права та обов'язки свідка, його відповідальність. Перекладач. Поняті. Експерт. Спеціаліст. Представник персоналу органу пробації, його права та обов'язки. Секретар судового засідання. Судовий розпорядник.

*Відводи.* Обставини, що виключають участь слідчого судді, судді або присяжного в кримінальному провадженні. Недопустимість повторної участі судді в кримінальному провадженні. Підстави для відводу прокурора та слідчого. Підстави для відводу захисника, представника, спеціаліста, перекладача, експерта, секретаря судового засідання. Заява про відвід та порядок її вирішення. Наслідки відводу слідчого, дізнавача, прокурора, захисника, представника, експерта, спеціаліста, представника персоналу органу пробації, перекладача.

## **РОЗДІЛ V. ДОКАЗИ І ДОКАЗУВАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ**

*Поняття доказового права.* Поняття теорії доказів у кримінальному процесі та її предмет. Опосередковане пізнання – методологічна основа теорії доказів. Ймовірність та вірогідність знань, отриманих у результаті пізнання в кримінальному провадженні.

*Поняття доказів.* Класифікація доказів: первісні та похідні, особисті та ті, що містяться в предметах та документах, прямі й непрямі, обвинувальні та виправдувальні. Властивості доказів. Належність, допустимість, достовірність та достатність доказів. Недопустимість доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини. Недопустимість доказів та відомостей, які стосуються особи підозрюваного, обвинуваченого. Недопустимість доказів, отриманих у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави. Визнання судом доказів недопустимими. Значення рішень інших судів у питаннях допустимості доказів

*Доказування.* Обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Обов'язок доказування. Мета доказування. Процес доказування та його структура. Елементи процесу доказування. Збирання доказів сторонами

кримінального провадження. Перевірка доказів. Оцінка доказів. Зміст та основні положення оцінки доказів. Внутрішнє переконання та його роль в оцінці доказів.

*Процесуальні джерела доказів.* Характеристика джерел доказів. Процесуальні джерела доказів у кримінальних провадженнях про кримінальні проступки, їх види та характеристика.

*Показання.* Показання свідків, їх предмет, значення та оцінка. З'ясування достовірності показань свідка. Особи, які не можуть бути допитані як свідки в кримінальній справі. Процес формування показань свідків, його етапи. Об'єктивні та суб'єктивні фактори, які впливають на формування показань свідка. Перевірка та оцінка показань свідка. Показання потерпілого, їх предмет, значення, перевірка та оцінка. Показання підозрюваного, підсудного, їх предмет, значення, перевірка і оцінка. Обмова та самообмова в їх показаннях. Показання з чужих слів та питання про їх допустимість.

*Речові докази.* Речові докази, їх поняття та види. Процес формування речових доказів. Оцінка речових доказів.

*Документи* як джерела доказів, їх поняття, види, відмінність від речових доказів. Перевірка та оцінка документів, як джерел доказів.

Зберігання речових доказів і документів. Вирішення питання про речові докази при завершенні провадження у кримінальній справі.

*Висновок експерта.* Процесуальні форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Висновок експерта, його предмет, значення, форма та зміст. Підстави для призначення експертизи у кримінальному процесі. Права, обов'язки та відповідальність експерта. Підстави для відводу експерта та порядок його вирішення. Відмінність експерта від спеціаліста. Висновок спеціаліста у кримінальному провадженні щодо кримінальних проступків. Висновок (висновки) експертів при проведенні комісійної та комплексної експертиз. Перевірка та оцінка висновку експерта.

## **РОЗДІЛ VI. ЗАХОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ**

*Заходи забезпечення кримінального провадження.* Поняття заходів забезпечення кримінального провадження, їх класифікація. Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Гарантії дотримання прав людини при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження.

*Заходи забезпечення кримінального провадження, спрямовані на забезпечення явки особи.* Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід. Поняття виклику. Порядок здійснення виклику в кримінальному провадженні. Зміст повістки про виклик. Наслідки неприбуття на виклик та поважні причини неприбуття. Привід. Клопотання про здійснення приводу, його розгляд. Виконання ухвали про здійснення приводу

*Заходи забезпечення кримінального провадження, спрямовані на забезпечення виконання процесуальних обов'язків.* Накладення грошового стягнення. Загальні положення накладення грошового стягнення. Клопотання

про накладення грошового стягнення та його розгляд. Ухвала про накладення грошового стягнення

*Заходи забезпечення кримінального провадження, спрямовані на встановлення обставин кримінального провадження:* тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади, тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя, тимчасовий доступ до речей і документів, тимчасове вилучення майна. *Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом.* Загальні положення тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та тимчасового вилучення документів, які посвідчують користування спеціальним правом. Наслідки тимчасового вилучення документів, які посвідчують користування спеціальним правом. Клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним, його розгляд та вирішення. Строк, протягом якого може бути здійснене тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, та його продовження. *Відсторонення від посади.* Загальні положення відсторонення від посади. Клопотання про відсторонення від посади, його розгляд та вирішення. *Тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя.* Клопотання про відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності, його розгляд, вирішення та порядок продовження строку такого тимчасового відсторонення. *Тимчасовий доступ до речей і документів.* Загальні положення тимчасового доступу до речей і документів. Клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів. Речі і документи, до яких заборонено доступ. Речі і документи, які містять охоронювану законом таємницю. Розгляд клопотання про тимчасовий доступ до речей і документів. Ухвала про тимчасовий доступ до речей і документів та її виконання. Наслідки невиконання ухвали слідчого судці, суду про тимчасовий доступ до речей і документів. *Тимчасове вилучення майна.* Підстави та процесуальний порядок тимчасового вилучення майна.

*Заходи забезпечення кримінального провадження, спрямовані на забезпечення цивільного позову: арешт майна.* Підстави для арешту майна. Клопотання про арешт майна, його розгляд клопотання та вирішення. Порядок скасування арешту майна. Виконання ухвали про арешт майна

*Запобіжні заходи, затримання особи.* Загальні положення про запобіжні заходи, мета та підстави застосування запобіжних заходів. Обставини, що враховуються при обранні запобіжного заходу. Особисте зобов'язання. Особиста порука. Домашній арешт. Застава. Тримання під вартою.

Клопотання слідчого, прокурора про застосування запобіжних заходів та його розгляд. Відкликання, зміна або доповнення клопотання про застосування запобіжного заходу. Забезпечення прибуття особи для розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу. Клопотання про дозвіл на затримання з метою приводу. Розгляд клопотання про дозвіл на затримання з метою приводу. Ухвала про дозвіл на затримання з метою приводу. Дії уповноважених службових осіб після затримання на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання.

Подання клопотання про застосування запобіжного заходу після затримання особи без ухвали про дозвіл на затримання, його розгляд. Застосування запобіжного заходу. Застосування електронних засобів контролю.

Строк дії ухвали про тримання під вартою, продовження строку тримання під вартою. Значення висновків, що містяться в ухвалі про застосування запобіжних заходів. Порядок продовження строку тримання під вартою. Клопотання підозрюваного, обвинуваченого про зміну запобіжного заходу. Порядок звільнення особи з-під варти. Заборона затримання без дозволу слідчого судді, суду. Виконання ухвали щодо обрання запобіжного заходу. Загальні обов'язки судді щодо захисту прав людини

Затримання особи без ухвали слідчого судді, суду. Момент затримання. Доставлення до органу досудового розслідування. Строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду. Особа, відповідальна за перебування затриманих. Повідомлення інших осіб про затримання

*Особливості застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування кримінальних проступків.* Затримання уповноваженою службовою особою особи, яка вчинила кримінальний проступок, вилучення речей і документів.

## **РОЗДІЛ VII. ФІКСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ. ПРОЦЕСУАЛЬНІ РІШЕННЯ. ПОВІДОМЛЕННЯ.**

Форми фіксування кримінального провадження. Протокол, як форма фіксування кримінального провадження. Порядок його складання. Зміст протоколу. Додатки до протоколу. Особи, які складають протокол. Підготовка протоколу та додатка. Застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження

Журнал судового засідання. Реєстр матеріалів досудового розслідування.

Процесуальні рішення, їх класифікація, та вимоги, що до них ставляться. Постанова слідчого, її зміст.

Поняття повідомлення у кримінальному провадженні, його зміст.

## **РОЗДІЛ VIII. ПРОЦЕСУАЛЬНІ СТРОКИ ТА СУДОВІ ВИТРАТИ. ВІДШКОДУВАННЯ (КОМПЕНСАЦІЯ) ШКОДИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ, ЦИВІЛЬНИЙ ПОЗОВ.**

Поняття процесуальних строків, їх класифікація. Встановлення процесуальних строків прокурором, слідчим суддею, судом. Обчислення процесуальних строків. Додержання процесуальних строків. Поновлення процесуального строку

Види процесуальних витрат. Зменшення розміру процесуальних витрат або звільнення від їх оплати, відстрочення та розстрочення процесуальних витрат. Витрати на правову допомогу. Витрати, пов'язані із прибуттям до місця досудового розслідування або судового провадження. Витрати, пов'язані із залученням потерпілих, свідків, спеціалістів, перекладачів та експертів до кримінального провадження. Витрати, пов'язані із зберіганням і пересиланням речей і документів.

Розподіл процесуальних витрат. Визначення розміру процесуальних витрат. Рішення щодо процесуальних витрат.

Відшкодування (компенсація) шкоди потерпілому. Цивільний позов у кримінальному провадженні. Вирішення цивільного позову в кримінальному провадженні.

Відшкодування (компенсація) шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду. Юридичні та фактичні підстави для відшкодування (компенсації) шкоди. Порядок відшкодування.

Виплата винагороди викривачу. Порядок, підстави та визначення розміру винагороди.

## **РОЗДІЛ ІХ. ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**

*Початок досудового розслідування.* Порядок внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ЄРДР). Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань. Основні засади ведення ЄРДР. Строки внесення відомостей до ЄРДР. Надання відомостей з ЄРДР.

*Загальні положення досудового розслідування.* Підслідність. Об'єднання і виділення матеріалів досудового розслідування. Місце проведення досудового розслідування. Строки досудового розслідування. Загальні положення та порядок продовження строку досудового розслідування. Загальні положення досудового розслідування кримінальних проступків.

Підстави та порядок зупинення досудового розслідування. Підстави та порядок оголошення розшуку підозрюваного. Взаємодія слідчого, прокурора з оперативними підрозділами з метою встановлення місцезнаходження підозрюваного. Підстави та процесуальний порядок відновлення досудового розслідування.

Розгляд клопотань під час досудового розслідування. Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення. Недопустимість розголошення відомостей досудового розслідування.

## **РОЗДІЛ Х. СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ**

Поняття, види та система слідчих (розшукових) дій. Вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій. Особливості проведення слідчих дій під час досудового розслідування кримінальних проступків. Класифікація слідчих (розшукових) дій. Правила оформлення протоколу слідчої (розшукової) дії. Додатки до протоколу слідчої (розшукової) дії. Загальні правила застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження при проведенні слідчих (розшукових) дій. Підстави проникнення до житла чи іншого володіння особи.

*Допит.* Поняття та загальні правила проведення допиту. Підстави та порядок допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні. Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи. Порядок проведення допиту в режимі відеоконференції під час досудового розслідування.

*Пред'явлення для впізнання.* Поняття, мета та види пред'явлення для впізнання. Порядок пред'явлення особи для впізнання. Порядок пред'явлення речей для впізнання. Порядок пред'явлення трупа для впізнання. Протокол пред'явлення для впізнання. Проведення впізнання у режимі відео конференції під час досудового розслідування.

*Обшук.* Поняття, мета та загальні правила проведення обшуку. Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи як правова підстава його проведення. Порядок вилучення речей і документів при проведенні обшуку.

*Огляд.* Поняття, мета та види огляду. Порядок проведення огляду. Особливості порядку огляду трупа. Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією.

*Слідчий експеримент.* Мета та порядок проведення слідчого експерименту. Особливості порядку проведення слідчого експерименту в житлі чи іншому володінні особи.

*Освідування особи.* Поняття, мета та порядок освідування особи. Особливості порядку застосування технічних засобів фіксування при проведенні освідування.

*Залучення експерта та проведення експертизи.* Підстави і порядок залучення експерта. Випадки обов'язкового проведення експертизи. Підстави і порядок розгляду слідчим суддею клопотання про залучення експерта. Порядок отримання зразків для експертизи.

## **РОЗДІЛ XI. НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ**

*Загальні положення про негласні слідчі (розшукові) дії.* Поняття та підстави проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Види негласних слідчих (розшукових) дій. Слідчий суддя, який здійснює розгляд клопотань щодо негласних слідчих (розшукових) дій. Вимоги до клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії. Порядок розгляду клопотання про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії. Вимоги до ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної слідчої (розшукової) дії та строк її дії. Підстави та умови проведення негласної слідчої (розшукової) дії до постановлення ухвали слідчого судді. Фіксація ходу та результатів негласних слідчих (розшукових) дій. Гарантії забезпечення прав і законних інтересів осіб, щодо яких проводилися негласні слідчі (розшукові) дії. Засоби, що використовуються під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій у доказуванні та в інших цілях. Використання конфіденційного співробітництва.

*Негласні слідчі (розшукові дії), поєднані із втручанням у приватне спілкування.* Загальні положення про втручання у приватне спілкування. Види негласних слідчих (розшукових) дій, поєднаних із втручанням у приватне спілкування. Порядок проведення негласних слідчих (розшукових) дій, поєднаних із втручанням у приватне спілкування.

Інші види негласних слідчих (розшукових) дій. Мета та порядок проведення обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. Поняття, мета та порядок установаження місцезнаходження радіоелектронного засобу. Мета та порядок спостереження за особою, річчю

або місцем. Мета та порядок аудіо-, відео контролю місця. Мета, види та порядок здійснення контролю за вчиненням злочину. Процесуальний порядок виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації. Підстави та умови негласного отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження.

## **РОЗДІЛ XII. ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ**

Підстави і порядок повідомлення про підозру. Значення процесуального акту повідомлення про підозру. Зміст письмового повідомлення про підозру. Порядок вручення повідомлення про підозру. Процесуальний порядок зміни повідомлення про підозру. Особливості повідомлення про підозру у вчиненні кримінального проступку.

## **РОЗДІЛ XIII. ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**

*Форми закінчення досудового розслідування. Закриття кримінального провадження.* Підстави закриття кримінального провадження. Процесуальний порядок закриття кримінального провадження. Особливості закінчення дізнання. Клопотання прокурора про розгляд обвинувального акта у спрощеному провадженні

*Звільнення особи від кримінальної відповідальності.* Порядок звільнення від кримінальної відповідальності. Вимоги до змісту клопотання прокурора про звільнення від кримінальної відповідальності. Розгляд питання про звільнення від кримінальної відповідальності. Порядок відновлення провадження при відмові від поручительства. *Звернення до суду з обвинувальним актом.* Порядок відкриття матеріалів іншій стороні. Обвинувальний акт, його структура, зміст і значення. Реєстр матеріалів досудового розслідування та інші додатки до обвинувального акта. *Звернення до суду з клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.* Порядок відкриття матеріалів іншій стороні. Клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, його структура, зміст і значення.

## **РОЗДІЛ XIV. ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**

*Види оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування. Оскарження до слідчого судді рішень, дій чи бездіяльності органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування.* Види рішень, дій чи бездіяльності слідчого, дізнавача або прокурора, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування. Суб'єкти, строки та процесуальний порядок оскарження. Порядок розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача чи прокурора та рішення слідчого судді за результатами розгляду скарг.

*Оскарження ухвал слідчого судді під час досудового розслідування.* Ухвали слідчого судді, які підлягають оскарженню під час досудового розслідування. Порядок оскарження ухвал слідчого судді.

*Оскарження слідчим, дізнавачем рішень, дій чи бездіяльності прокурора.* Строки та процесуальний порядок оскарження слідчим, дізнавачем рішень, дій чи бездіяльності прокурора. Порядок вирішення скарги на рішення, дії чи бездіяльність прокурора та рішення, які приймаються за результатами розгляду такої скарги.

## **РОЗДІЛ XV. СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ПЕРШІЙ ІНСТАНЦІЇ. ПІДГОТОВЧЕ ПРОВАДЖЕННЯ.**

Порядок та строки підготовчого провадження. Рішення суду за результатами підготовчого судового засідання та порядок їх оскарження. Питання, пов'язані з підготовкою до судового розгляду. Форма, зміст та процесуальний порядок складання досудової доповіді. Ознайомлення учасників судового провадження із матеріалами кримінального провадження (кримінальної справи).

## **РОЗДІЛ XVI. СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ПЕРШІЙ ІНСТАНЦІЇ. СУДОВИЙ РОЗГЛЯД**

*Загальні положення судового розгляду.* Суть і значення судового розгляду. Строки і загальний порядок судового розгляду. Незмінність складу суду. Запасний суддя. Головуючий в судовому засіданні. Безперервність судового розгляду. Наслідки неприбуття обвинуваченого, прокурора, захисника, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача та їх представників, свідка, спеціаліста, експерта, перекладача та представника уповноваженого органу з питань пробації. Спеціальне судове провадження. Заходи, які застосовуються до порушників порядку судового засідання. Обрання, скасування або зміна запобіжного заходу в суді. Проведення експертизи за ухвалою суду. Застосування заходів забезпечення кримінального провадження та проведення слідчих (розшукових) дій під час судового провадження. Об'єднання і виділення матеріалів кримінального провадження. Підстави та порядок зупинення судового провадження. Підстави та порядок проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження.

*Межі судового розгляду.* Визначення меж судового розгляду. Мета та процесуальний порядок зміни обвинувачення в суді. Порядок висунення додаткового обвинувачення. Початок провадження щодо юридичної особи. Порядок відмови від підтримання публічного обвинувачення. Погодження зміни обвинувачення, висунення нового обвинувачення, відмови від підтримання публічного обвинувачення та початку провадження щодо юридичної особи.

*Процедура судового розгляду.* Відкриття судового засідання та здійснення підготовчих дій. Початок судового розгляду. Оголошення обвинувального акта, цивільного позову. Роз'яснення обвинуваченому суті обвинувачення. Визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження. Процесуальний порядок допиту обвинуваченого, свідка,

потерпілого. Особливості допиту малолітнього, неповнолітнього свідка та потерпілого. Пред'явлення для впізнання. Допит експерта. Дослідження речових доказів, документів, звуко- і відеозаписів. Консультації та роз'яснення спеціалістів. Огляд на місці. Закінчення з'ясування обставин та перевірки їх доказами. Судові дебати, їх суб'єкти, значення і порядок. Останнє слово обвинуваченого, його значення.

## **РОЗДІЛ XVII. СУДОВІ РІШЕННЯ**

Види судових рішень у кримінальному провадженні. Вимоги до судового рішення. Порядок ухвалення судових рішень, їх форма. Зміст ухвали. Види вироків. Таємниця наради суддів. Підстави ухвалення виправдувального вироку. Підстави ухвалення обвинувального вироку. Питання, які вирішуються судом при ухваленні вироків. Зміст і структура вироку. Порядок ухвалення судового рішення і окрема думка судді. Порядок проголошення судового рішення. Порядок виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні. Порядок роз'яснення судового рішення.

## **РОЗДІЛ XVIII. ОСОБЛИВІ ПОРЯДКИ ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ ПЕРШОЇ ІНСТАНЦІЇ**

*Спрощене провадження щодо кримінальних проступків.* Загальні положення спрощеного провадження щодо кримінальних проступків. Особливості розгляду обвинувального акта щодо вчинення кримінального проступку у спрощеному провадженні.

*Провадження в суді присяжних.* Порядок провадження в суді присяжних. Роз'яснення обвинуваченому права на суд присяжних. Права і обов'язки присяжного. Виклик та відбір присяжних. Приведення присяжних до присяги. Підстави та порядок усунення присяжного. Недопустимість незаконного впливу на присяжного. Порядок наради і голосування в суді присяжних.

## **РОЗДІЛ XIX. СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ З ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ. ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ**

Поняття і значення провадження в суді апеляційної інстанції.

Судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку. Особливості оскарження окремих судових рішень.

Суб'єкти права на апеляційне оскарження. Порядок і строки апеляційного оскарження. Вимоги до апеляційної скарги. Дії суду першої інстанції після одержання апеляційних скарг. Підстави та порядок залишення апеляційної скарги без руху, її повернення або відмови відкриття провадження. Наслідки подання апеляційної скарги.

Порядок прийняття апеляційної скарги судом апеляційної інстанції. Ухвала про відкриття апеляційного провадження. Підготовка до апеляційного розгляду. Ухвала про закінчення підготовки та призначення апеляційного розгляду. Заперечення на апеляційну скаргу. Відмова від апеляційної скарги, її

зміна і доповнення під час апеляційного провадження. Межі перегляду судом апеляційної інстанції.

Порядок апеляційного розгляду. Підстави та порядок письмового апеляційного провадження. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги. Зміна вироку або ухвали судом апеляційної інстанції. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом апеляційної інстанції. Підстави закриття кримінального провадження судом апеляційної інстанції.

Судові рішення суду апеляційної інстанції. Структура та зміст ухвали суду апеляційної інстанції. Підстави ухвалення вироку судом апеляційної інстанції.

Особливості порядку перевірки судом апеляційної інстанції ухвал слідчого судді.

Особливості нового розгляду судом першої інстанції.

## **РОЗДІЛ XX. СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ З ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ. ПРОВАДЖЕННЯ В СУДІ КАСАЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ**

Поняття і значення провадження в суді касаційної інстанції.

Судові рішення, які можуть бути оскаржені в касаційному порядку.

Суб'єкти права на касаційне оскарження. Порядок і строки касаційного оскарження. Вимоги до касаційної скарги. Підстави та порядок залишення касаційної скарги без руху, її повернення або відмови у відкритті провадження.

Порядок відкриття касаційного провадження. Підготовка касаційного розгляду. Заперечення на касаційну скаргу. Відмова від касаційної скарги, її зміна та доповнення під час касаційного провадження. Межі перегляду судом касаційної інстанції. Касаційний розгляд. Порядок та умови письмового касаційного провадження. Повноваження суду касаційної інстанції за наслідками розгляду касаційної скарги. Підстави для скасування або зміни судового рішення судом касаційної інстанції. Недопустимість погіршення правового становища виправданого та засудженого.

Підстави та порядок закриття кримінального провадження судом касаційної інстанції.

Судові рішення суду касаційної інстанції. Структура та зміст постанови суду касаційної інстанції.

Особливості нового розгляду справи після скасування судового рішення судом касаційної інстанції.

Підстави та порядок передачі кримінального провадження на розгляд палати, об'єднаної або Великої Палати Верховного Суду.

## **РОЗДІЛ XXI. СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ З ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ. ПРОВАДЖЕННЯ ЗА НОВОВІЯВЛЕНИМИ АБО ВИКЛЮЧНИМИ ОБСТАВИНАМИ**

Суть та підстави здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами. Суб'єкти права подати заяву про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними

обставинами та вимоги до неї. Строк та порядок звернення із заявою про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами. Відкриття кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами та порядок його здійснення. Судове рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами.

## **РОЗДІЛ XXII. ОСОБЛИВІ ПОРЯДКИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ**

*Кримінальне провадження на підставі угод.* Поняття та види угод у кримінальному провадженні.

*Угода про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим.* Порядок ініціювання та укладення угоди. Зміст угоди про примирення. Наслідки укладення та затвердження угоди. Загальний порядок судового провадження на підставі угоди про примирення. Вирок на підставі угоди про примирення, особливості його змісту. Наслідки невиконання угоди про примирення.

*Угода між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості.* Порядок ініціювання та укладення угоди. Обставини, що враховуються прокурором при укладенні угоди про визнання винуватості. Зміст угоди про визнання винуватості. Наслідки укладення та затвердження угоди. Загальний порядок судового провадження на підставі угоди про визнання винуватості. Вирок на підставі угоди про визнання винуватості, особливості його змісту. Наслідки невиконання угоди про визнання винуватості.

*Кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення.* Поняття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення. Кримінальні правопорушення, щодо яких здійснюється кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення. Особливості порядку кримінального провадження у формі приватного обвинувачення.

*Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб.* Особи, щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження. Особливості початку досудового розслідування, порядку повідомлення про підозру, притягнення до кримінальної відповідальності, затримання, обрання запобіжного заходу проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій щодо окремої категорії осіб.

*Кримінальне провадження щодо неповнолітніх.*

*Загальні правила кримінального провадження щодо неповнолітніх.* Порядок кримінального провадження щодо неповнолітніх. Обставини, що підлягають встановленню у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх. Особливості виклику та допиту неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого. Участь законного представника неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого. Особливості застосування до неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого запобіжного заходу. Виділення в окреме провадження щодо кримінального правопорушення, вчиненого неповнолітнім. Особливості порядку судового розгляду щодо кримінального правопорушення, вчиненого неповнолітнім. Порядок

застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру.

*Застосування примусових заходів виховного характеру до неповнолітніх, які не досягли віку кримінальної відповідальності.* Підстави для застосування примусових заходів виховного характеру. Особливості досудового розслідування та судового розгляду в кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів виховного характеру. Ухвали суду в кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів виховного характеру. Порядок дострокового звільнення від примусового заходу виховного характеру.

*Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру.* Підстави для здійснення кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Особливості досудового розслідування та судового розгляду в кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Ухвали суду в кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Процесуальний порядок продовження, зміни або припинення застосування примусових заходів медичного характеру. Підстави та порядок відновлення кримінального провадження.

*Кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю.* Особливості порядку кримінального провадження, що забезпечують охорону державної таємниці.

*Кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні.* Службові особи, уповноважені на вчинення процесуальних дій. Особливості порядку кримінального провадження.

*Відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження.* Умови відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Суб'єкти права звернення до суду із заявою про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Вимоги до змісту заяви про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження та наслідки їх недодержання. Судовий розгляд заяви про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження. Види судових рішень за результатами розгляду заяви про відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження.

## **РОЗДІЛ XXIII. ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ**

Суть та значення виконання судових рішень. Набрання судовим рішенням законної сили. Порядок і строки звернення судового рішення до виконання. Відстрочка виконання вироку. Питання, які вирішуються судом під час виконання вироків. Порядок вирішення цих питань.

## **РОЗДІЛ XXIV. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ**

*Загальні засади міжнародного співробітництва.* Обсяг міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. Порядок надання чи отримання міжнародної правової допомоги чи іншого міжнародного співробітництва. Центральний орган України. Порядок складання запиту про міжнародне співробітництво. Порядок зберігання та передання речових доказів і документів. Доказова сила офіційних документів.

*Міжнародна правова допомога при проведенні процесуальних дій.* Поняття міжнародної правової допомоги. Запит про міжнародну правову допомогу, вимоги до його змісту та форми. Порядок розгляду запиту іноземного компетентного органу про міжнародну правову допомогу. Порядок виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу на території України. Проведення окремих процесуальних дій на території України за запитом про міжнародну правову допомогу. Створення і діяльність спільних слідчих груп. Порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, їх посадових чи службових осіб, відшкодування завданої шкоди та витрати, пов'язані з наданням міжнародної правової допомоги на території України.

*Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція).* Поняття видачі осіб, які вчинили кримінальні правопорушення. Кримінальні правопорушення, за вчинення яких може запитуватися видача (екстрадиція). Центральний орган України щодо видачі особи (екстрадиції). Порядок підготовки документів та направлення запитів. Межі кримінальної відповідальності виданої особи. Особливості тримання під вартою особи, видача якої запитується. Особливості затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення за межами України. Поняття, підстави та процесуальний порядок тимчасового арешту. Поняття, підстави та процесуальний порядок екстрадиційного арешту. Підстави відмови у видачі особи (екстрадиції). Рішення за запитом про видачу особи (екстрадицію) та порядок оскарження рішення про видачу особи (екстрадицію).

*Кримінальне провадження у порядку перейняття.* Поняття перейняття кримінального провадження. Порядок і умови перейняття кримінального провадження від іноземних держав. Порядок і умови передання кримінального провадження компетентному органу іншої держави.

*Визнання та виконання вироків судів іноземних держав та передача засуджених осіб.* Підстави і порядок виконання вироків судів іноземних держав. Процесуальний порядок розгляду судом питання про виконання вироку суду іноземної держави. Підстави, умови та порядок передачі засуджених осіб і їх прийняття для відбування покарання.

## **РОЗДІЛ XXV. КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

Загальна характеристика завдань, принципів кримінального процесу окремих зарубіжних країн континентальної та загальної правових систем. Особливості джерел кримінального процесуального права в державах, які належать до континентальної та загальної правових систем. Система стадій та окремих проваджень Франції, Німеччини, Англії та США. Визначення поняття та класифікація суб'єктів кримінального процесу країн континентальної та

загальної правових систем. Особливості застосування заходів кримінального процесуального примусу, доказового права, досудового та судового проваджень в країнах континентальної та загальної правових систем.

## **Т е м а 1. Поняття, завдання і система кримінального процесу. Кримінальне процесуальне законодавство України.**

*(колоквіум)*

### *Питання для обговорення*

1. Поняття та сутність кримінального процесу, його завдання і роль в державному механізмі запобігання злочинності та охороні прав особи.
2. Історичні форми (типи) кримінального процесу.
3. Кримінальні процесуальні правовідносини, їх склад, види, виникнення, зміна та припинення.
4. Кримінальна процесуальна форма, її значення в регулюванні кримінальних процесуальних правовідносин.
5. Система стадій кримінального провадження.
6. Зв'язок кримінального процесу з іншими галузями права, суміжними галузями знань.
7. Конституція України – правова основа кримінального процесуального законодавства.
8. Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, як частина національного кримінального процесуального законодавства України.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України, його структура та зміст.
10. Інші законодавчі акти України як джерела кримінального процесуального законодавства.
11. Рішення Конституційного Суду України як джерела кримінального процесуального законодавства. Рішення Європейського Суду з прав людини.
12. Значення постанов Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Верховного Суду України для правозастосовної практики. Судова практика як джерело права.
13. Відомчі нормативні акти у регулюванні кримінальної процесуальної діяльності.

### **Завдання**

**1.1.** До відділу поліції надійшло повідомлення про виявлення двох трупів з ознаками насильницької смерті – ножовими пораненнями та відкритими черепно-мозковими травмами. Під час огляду місця події у кишенях вбитих були виявлені документи, які встановлюють їх особу, у зв'язку з чим стало відомо, що загиблі є громадянами Китайської народної демократичної Республіки (КНР) та знаходились на території України нелегально. Закінчивши проведення огляду, слідчому повідомили, що недалеко від місця злочину затримано знайомих вбитих зі слідами злочину на одязі, які також

виявилися «нелегалами» та громадянами КНДР. Очевидці події пояснили, що між цими особами виникла сварка, в ході якої загиблим були нанесені травми, в результаті чого настала їх смерть.

Слідчий прийняв рішення не розпочинати досудове розслідування злочину, так як на його думку вчинене кримінальне правопорушення не заповдіяло шкоди інтересам України чи її окремим громадянам, а особи, яких затримано, будуть депортовані до КНДР, тому злочин має кваліфікуватися за кримінальним законодавством КНДР та розслідуватися компетентними органами цієї держави.

*Оцініть рішення слідчого. Якими положеннями КПК необхідно керуватися у даному випадку.*

**1.2.** Котов обвинувачувався у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 190 КК України. У ході судового розгляду прокурор прийшов до переконання, що винуватість обвинуваченого не підтверджується та відмовився від підтримання публічного обвинувачення щодо Котова. Потерпілий не виявив бажання скористатися правом на підтримання обвинувачення щодо Котова. Суддя прийняв відмову від підтримання обвинувачення прокурора та потерпілого, довів розгляд провадження до кінця та ухвалив обвинувальний вирок.

*Назвіть функції кримінального процесу та осіб, які їх здійснюють. Надайте оцінку наведеній ситуації з точки зору дотримання вимог кримінального процесуального закону, що визначає кримінальні процесуальні функції.*

**1.3.** У кримінальному провадженні, розпочатому у 2011 році за КПК 1960 року, потерпілим було визнано Зубіна. Досудове розслідування добігало кінця, коли Зубін подав клопотання слідчому про відмову бути потерпілим та визнання його свідком, обґрунтовуючи це тим, що відповідно до діючого КПК 2012 року він вже має таке право, яке, на відміну від КПК 1960 року, передбачено у частині 7 статті 55 КПК. Тому він бажає скористатися цим правом, адже, на його думку, відповідно до ст. 58 Конституції України закони мають зворотну дію у тих випадках, коли, зокрема, є більш сприятливими для учасників кримінального провадження.

*Обґрунтуйте рішення, яке має прийняти слідчий у цій ситуації. У чому полягає суть зворотної дії законів та інших нормативно-правових актів?*

## **Т е м а 2. Засади кримінального провадження**

*(колоквіум)*

*Питання для обговорення*

1. Поняття і значення загальних засад (принципів) кримінального провадження.
2. Система загальних засад (принципів), їх зв'язок і взаємообумовленість.

3. Класифікація загальних засад (принципів) кримінального провадження.
4. Нормативний зміст окремих загальних засад кримінального провадження.

### *Завдання*

**2.1.** Під час судового розгляду кримінального провадження по обвинуваченню Карвича в розбійному нападі захисник обвинуваченого заявив суду, що Карвич латиш за національністю, погано володіє українською мовою, однак на досудовому слідстві слідчий не призначив йому перекладача, мотивуючи це тим, що сам Карвич не заявляв клопотання з цього приводу. Захисник просив суд призначити його підзахисному перекладача.

У судові засідання перекладач був викликаний і судові провадження відбувалося за його участі. За результатами розгляду суд виніс щодо Карвича обвинувальний вирок.

*Чи були допущені порушення засад (принципів) кримінального провадження?*

**2.2.** 21 травня 2020 року Анікіна з'явилася за викликом слідчого на допит як свідок крадіжки мобільного телефону «NOKIA», яку скоїв Салманов, коли вони разом 18 травня 2020 року перебували в супермаркеті «Савой».

Переконавшись у особі Анікіної, слідчий запропонував їй розповісти про обставини вчиненого кримінального правопорушення. Анікіна відмовилась свідчити проти Салманова, мотивувавши це тим, що вони кохають один одного. Тоді слідчий попередив Анікіну про кримінальну відповідальність за відмову від дачі показань та за дачу завідомо неправдивих показань і висловив своє переконання щодо співучасті Анікіної у крадіжці мобільного телефону з магазину разом із Салмановим.

Анікіна погодилася давати показання і зізналась у вчиненні злочину із Салмановим. Після проведення необхідних слідчих (розшукових) дій слідчий за погодженням з прокурором повідомив Анікіну про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України.

*Чи відповідають дії слідчого засадам (принципам) кримінального провадження?*

**2.3.** До Шеченківського відділу поліції ГУНП в Харківській області звернулася Захарченко із заявою про те, що її дочка згвалтована Михайловим. Слідчий вніс відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочав досудове розслідування. У висновку судово-медичної експертизи, яку було призначено в даному кримінальному провадженні, констатувалося, що на тілі потерпілої мають місце характерні для згвалтування сліди.

Після завершення досудового слідства слідчий за дорученням прокурора повідомив потерпілу про відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів досудового розслідування і роз'яснив їй право ознайомитися з ними (ч. 7 ст. 290 КПК України). Потерпіла звернулася до слідчого з письмовою заявою, у якій просила закрити кримінальне провадження щодо Михайлова, бо

вона примирилася з ним і вони подали заяву до відділу ДРАЦС про реєстрацію шлюбу. Потерпіла також вказала, що заяву про зґвалтування подала мати проти її волі.

З урахуванням наведених обставин слідчий прийняв постанову про закриття кримінального провадження за п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК України.

*Чи дотримався слідчий засад (принципів) кримінального провадження? Назвіть норми закону, в яких ці принципи передбачені, і зробіть правовий аналіз процесуальної ситуації, яка склалася у даному випадку.*

**2.4.** Калінін був визнаний винним у тому, що, працюючи завідувачем складом заводу «Каучук», систематично привласнював державні гроші, які одержував за проданий спецодяг, внаслідок чого у нього виникла нестача, тобто у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 191 КК України. У ході досудового розслідування і в суді Калінін винним себе не визнав. Він заявив, що розкраданням ніколи не займався, що згадану суму у нього було викрадено в трамваї, коли він віз гроші додому, бо касу заводу вже було закрито, а про скоєну в трамваї крадіжку одразу заявив у поліцію.

В обвинувальному вирокі суд обґрунтував своє рішення показаннями свідків Серьогіна і Ганжі про те, що Калінін зобов'язаний був вносити в касу виручку кожного дня і що необхідності відносити гроші додому у нього не було. Відхиляючи версію обвинуваченого про крадіжку грошей у трамваї, суд зазначив у вирокі, що вона нічим не підтверджується, крім заяви самого обвинуваченого, та що саме Калінін зобов'язаний був надати докази на підтвердження своєї невинуватості.

*Чи відповідає вирок суду засадам (принципам) кримінального провадження?*

**2.5.** Віце-президент комерційного банку «Альянс» Гольдман був викликаний до суду як потерпілий в кримінальному провадженні щодо вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 122 КК України. В ході судового слідства Гольдман звернувся з клопотанням про те, щоб кримінальне провадження здійснювалося у закритому судовому засіданні. Клопотання він обґрунтував тим, що не бажає розголошення обставин події, бо це може привести до негативних наслідків для діяльності банку. При цьому він посилався на ст. 60 Закону України «Про банки та банківську діяльність».

Суддя задовольнив клопотання і виніс ухвалу: «Зважаючи на те, що розголошення даних судового розгляду може мати негативні наслідки для діяльності комерційного банку, розгляд кримінального провадження здійснити в закритому судовому засіданні».

*Чи відповідає рішення суду засадам (принципам) кримінального провадження?*

**2.6.** Сімнадцятирічний Федін і двадцятирічний Руднев вчинили крадіжку продуктів зі складу магазину і їм було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України. При повідомленні про підозру Федіну був присутній захисник. Коли Руднев довідався про участь захисника, він заявив клопотання про те, щоб йому також негайно дозволити запросити

адвоката. В клопотанні Руднев зазначив, що в нашій країні всі рівні перед законом і судом, слідчий же поставив його в нерівне положення з Федіним, чим допустив порушення закону.

*Чи обґрунтовані вимоги підозрюваного Руднева? У чому полягає принцип рівності перед законом і судом? Чи порушив слідчий право на захист Руднева?*

**2.7.** У кримінальному провадженні по обвинуваченню Петрухіна у заподіянні умисних середньої тяжкості тілесних ушкоджень учню 7-го класу в судові засідання прийшла класний керівник і п'ять учнів, щоб бути присутніми на засіданні, а пізніше обговорити процес у класі. Головуючий у судовому засіданні запропонував учням залишити зал судового засідання, вказавши, що закон не дозволяє неповнолітнім бути присутніми у судовому засіданні. Класний керівник заперечила головуючому, заявивши, що згідно закону будь-який судовий процес є відкритим і кожний громадянин незалежно від віку може бути присутнім при розгляді кримінального провадження. Крім того, інформацію про вчинений злочин розміщено в мережі Internet та місцевих ЗМІ. Тому було б доцільно, щоб учні дізналися про обставини вчиненого кримінального правопорушення безпосередньо у залі суду.

*Вирішіть спір відповідно до вимог кримінального процесуального закону.*

**2.8.** Під час судового розгляду кримінального провадження щодо розбійного нападу на квартиру пластичного хірурга Вайсмана (ч. 4 ст. 187 КК), суд неодноразово відкладав судовий розгляд у зв'язку із неприбуттям в судові засідання свідків, недоставлянням одного із обвинувачених. Після того, як вже було проведено декілька судових засідань, головуючий суддя захворів та був позбавлений можливості брати участь у судовому засіданні, у зв'язку з чим він був замінений іншим суддею, якого було визначено у порядку, встановленому ч. 3 ст. 35 КПК. Причому після заміни судді судовий розгляд був розпочатий з початку.

Донька потерпілого Вайсмана звернулася до голови місцевого суду, де розглядалася кримінальна справа, з клопотанням про прискорення судового розгляду. Вона пояснила, що у кримінальному провадженні заявлений цивільний позов про відшкодування майнової та моральної шкоди, завданої злочинцем. На її думку, винесення вироку та задоволення цивільного позову прискорить отримання потерпілим викрадених під час розбійного нападу грошей та відповідної компенсації. Як зазначила донька Вайсмана в клопотанні, її батьку поставлений діагноз «Рак головки підшлункової залози T<sub>2</sub>N<sub>1</sub>M<sub>0</sub> (метастази в регіонарні лімфовузли)», а крупна сума грошей, яка була викрадена під час пограбування, була відкладена на хіміотерапію, яка необхідна для підтримання здоров'я Вайсмана та полегшення його стану. Крім того, якщо постійно відкладати судовий розгляд потерпілий взагалі може не дочекатися обвинувального вироку. У клопотанні донька потерпілого прохала не оголошувати своє клопотання у судовому засіданні та не повідомляти про нього потерпілого, оскільки той не знає свого справжнього діагнозу. На підтвердження свого клопотання Олена Вайсман додала належним чином завірену медичну довідку.

*Як має діяти голова місцевого суду? Чи підлягає клопотання доньки потерпілого задоволенню?*

### **Тема 3. Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження**

#### *Питання для обговорення*

1. Поняття та класифікація учасників кримінального провадження.
2. Суд як орган правосуддя. Слідчий суддя, його функція та повноваження.
3. Сторона обвинувачення.
4. Сторона захисту.
5. Потерпілий і його представник.
6. Інші учасники кримінального провадження.
7. Обставини, що виключають участь слідчого судді, судді, прокурора, слідчого, дізнавача в кримінальному провадженні.
8. Підстави для відводу захисника, представника, спеціаліста, експерта, секретаря судового засідання.

#### *Завдання*

**3.1.** Прокурор, здійснюючи повноваження прокурора у кримінальному провадженні по розслідуванню злочину, передбаченого ч.2 ст. 186 КК України, дав слідчому письмові вказівки: а) допитати як свідків Савенко і Коропова; б) провести слідчий експеримент за участю потерпілого Глущенко і підозрюваного Шарапова; в) провести обшук квартири брата підозрюваного, де можуть бути приховані речі потерпілого; г) відсторонити від посади підозрюваного Шарапова.

Однак після допиту свідків і слідчого експерименту слідчий дійшов висновку, що підстав для проведення обшуку та відсторонення Шарапова від посади немає, тому вказівки прокурора в цій частині не виконав, про що повідомив останнього.

*Чи відповідають дії слідчого вимогам закону? В чому полягає процесуальна самотійність слідчого? Який порядок оскарження рішень прокурора?*

**3.2.** У кримінальному провадженні щодо вчинення Макаровим розбійного нападу в судове засідання з'явилися прокурор і призначений судом захисник. При відкритті судового засідання Макаров заявив, що захисник йому не потрібний і що він буде захищатися самотійно. У зв'язку з цим обвинувачений звернувся до суду з клопотанням про звільнення захисника від участі в кримінальному провадженні. Прокурор у своїй заяві вказав на те, що Макаров обвинувачується у вчиненні тяжкого злочину і тому участь захисника в ній потрібна.

*Як повинен учинити суд?*

Той же випадок, але обвинувачений – неповнолітній.

Той же випадок, але обвинувачений заявив клопотання про те, що він

бажає, щоб його захищав не призначений захисник, а його двоюрідний брат Коваленко, який хоч і немає свідоцтва на право заняття адвокатською діяльністю, але два роки тому закінчив Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого й працює в юридичній фірмі «Глобус» помічником адвоката.

**3.3.** Ковальову було повідомлено про підозру у вчиненні крадіжки ексклюзивного пальта «Dolce & Gabbana» в Єлізарова, яке той придбав у бутику в Мілані. Під час розслідування встановлено, що Ковальов продав украдене пальто Рюміна, який купив його, не знаючи, що воно крадене. Пальто було відібране у Рюміна і повернуто Єлізарову. До початку судового розгляду кримінального провадження щодо Ковальова в суд з'явився Рюмін і подав цивільний позов про стягнення на його користь із Ковальова суми, що дорівнює вартості пальта.

*Чи може бути Рюмін допущений як цивільний позивач у цьому кримінальному провадженні?*

**3.4.** Інструктор автошколи Клінкін, перебуваючи в нетверезому стані, керував автомашиною, що належала начальникові цієї школи, разом з яким вони поверталися з полювання. Порухивши правила безпеки дорожнього руху, він збив Денисенка і Савчука. Від одержаних травм Денисенко помер, залишивши на утриманні працездатної, але не працюючої дружини двох малолітніх дітей. Витрати на похорони взяв на себе брат загиблого. Савчук внаслідок наїзду одержав тяжкі тілесні ушкодження і перебував на лікуванні 43 дні. Після закінчення лікування його було визнано інвалідом II групи. Безпосередній власник автомашини одержав легкі тілесні ушкодження. У зв'язку зі вчиненням кримінального правопорушення було розпочато розслідування.

*Хто, до кого і на яких підставах може заявити цивільний позов у даному кримінальному провадженні?*

**3.5.** До судового розгляду було призначено кримінальне провадження щодо Власова, який працював водієм у ТОВ «Форт», у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК України, внаслідок якого Пашневу було завдано тяжкі тілесні ушкодження.

У день розгляду кримінального провадження до суду з'явився представник потерпілого Пашнева. До початку судового розгляду він заявив позов до ТОВ «Форт», якому належав автомобіль, про відшкодування шкоди, заподіяної Пашневу, внаслідок втрати ним працездатності. Водночас адвокат заявив клопотання про відкладення судового розгляду і виклик представника ТОВ «Форт» як цивільного відповідача.

Прокурор і захисник Власова заперечували проти відкладення кримінального провадження, посилаючись на те, що це затримає його розгляд. Суд постановив: «Зважаючи на те, що розгляд цивільного позову та залучення ТОВ «Форт» до участі в кримінальному провадженні затримає і ускладнить його розгляд, клопотання представника Пашнева відхилити. Роз'яснити Пашневу право заявити свій позов у порядку цивільного судочинства, оскільки

в матеріалах кримінального провадження відсутні документи, що підтверджують розмір заявлених позовних вимог». Після цього суд розглянув кримінальне провадження і ухвалив вирок.

*Чи обґрунтовано рішення суду? На кому лежить обов'язок доказування цивільного позову у кримінальному провадженні?*

**3.6.** Під час досудового розслідування крадіжки з гуртожитку речей потерпілого Резника дізнавач дійшов висновку, що зібрано достатньо доказів, які вказують на вчинення крадіжки одним із п'яти мешканців кімнати, в якій проживав Резник. На цій підставі дізнавач вручив повідомлення про підозру усім мешканцям кімнати.

*Чи відповідають вимогам закону дії дізнавача?*

**3.7.** Під час досудового розслідування вбивства Блудова до слідчого надійшли одночасно заяви батька і брата загиблого про залучення їх до провадження як потерпілих.

*Як має діяти слідчий?*

Той же випадок, але заява батька вбитого надійшла до слідчого після того, як брат убитого був визнаний потерпілим постановою слідчого.

Той же випадок, але слідчий визнав потерпілим і батька, і брата загиблого без їх заяв. При цьому батько заявив, що не бажає брати участі у кримінальному провадженні як потерпілий.

**3.8.** Кримінальне провадження щодо Ларіонова, якому було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК України, було призначено до судового розгляду за участю прокурора і захисника. В судові засідання захисник не з'явився. У зв'язку з цим головуючий запитав обвинуваченого, чи згоден він на розгляд кримінального провадження без участі захисника. Обвинувачений не заперечував. Суд, прийнявши відмову від захисника, розглянув кримінальне провадження і ухвалив вирок.

*Чи правомірні дії суду?*

Той же випадок, але суд, з метою забезпечення права обвинуваченого на захист, із власної ініціативи, не врахувавши думку обвинуваченого, змінив обраного ним захисника, що не з'явився, направивши відповідну вимогу до адвокатського об'єднання. Після цього суд розглянув кримінальне провадження і ухвалив вирок.

**3.9.** До кримінальної відповідальності було притягнуто Жукова за те, що він, перебуваючи в нетверезому стані, чіплявся на вулиці до неповнолітньої Півньової, ганьбив її, а потім побив, завдавши тілесних ушкоджень середньої тяжкості.

Жуков винним себе не визнав, категорично заявивши, що вказаних дій не вчиняв.

Захист Жукова здійснював адвокат Герасимов, проте у матеріалах кримінального провадження не було ордера адвокатського об'єднання, яким би йому доручалося здійснювати захист.

Під час судового розгляду обвинувачений відмовився від захисника, посилаючись на те, що адвокат Герасимов не знає досконало матеріали його кримінального провадження та що у них різні правові позиції. Герасимов підтвердив, що його позиція не збігається з позицією підзахисного і він змушений визнати Жукова винним.

*Як має діяти суд?*

Той же випадок, але захисник Герасимов відмовився від виконання своїх обов'язків через відсутність належного досвіду для надання правової допомоги у цьому кримінальному провадженні.

**3.10.** На допиті Нікіфорова як свідка, який, на думку слідчого, мав відношення до вчинення злочину, був присутній адвокат Нікіфорова. Коли слідчий запитав, у яких стосунках перебуває свідок із підозрюваним Нікіфоров почав радитися пошепки з адвокатом. Слідчий, який не чув, про що говорять свідок із захисником, наполягав, щоб вони говорили голосно. Нікіфоров та його адвокат вважали, що така вимога слідчого протирічить праву свідка на конфіденційність спілкування із адвокатом та заявили клопотання про надання їм можливості поспілкуватися віч-на-віч. Слідчий у задоволенні цього клопотання відмовив. Тоді свідок Нікіфоров відмовився давати показання.

*Чи правомірні дії слідчого? Чи є підстави для притягнення свідка до кримінальної відповідальності за відмову давати показання?*

**3.11.** Колісника та Морєва було притягнуто до кримінальної відповідальності за згвалтування та вбивство неповнолітньої Ткачової. У процесі розслідування кримінального провадження була призначена та проведена судово-медична експертиза. Брат загиблої заявив клопотання про включення до складу експертної комісії досвідченого лікаря, фахівця в галузі гінекології. Слідчий його клопотання задовольнив. У зв'язку з цим підозрювані Колісник і Морєв заявили відвід лікарю на тій підставі, що він брав участь у зовнішньому огляді трупа Ткачової в якості спеціаліста.

*Як слід вирішити дану процесуальну ситуацію?*

#### **Т е м а 4. Докази в кримінальному провадженні**

##### *Питання для обговорення*

1. Поняття доказів у кримінальному провадженні.
2. Правові властивості доказів.
3. Види джерел доказів у кримінальному провадженні щодо злочину.
4. Показання осіб як процесуальне джерело доказів. Показання з чужих слів та питання про їх допустимість.
5. Речові докази, їх поняття та види.
6. Документи як джерела доказів, їх поняття, види, відмінність від речових доказів.
7. Висновок експерта, його предмет, значення, форма та зміст.
8. Види джерел доказів у кримінальному провадженні щодо проступку.

## *Завдання*

**4.1.** Під час досудового розслідування злочину щодо порушення правил безпеки дорожнього руху слідчий зібрав такі докази:

1) допитаний як свідок лікар швидкої допомоги Петренко пояснив, що коли він надавав допомогу потерпілому Тарасову на місці події, останній був ще живий і повідомив, що його збив автомобіль “BMW” чорного кольору;

2) свідок Голубков пояснив, що зі слів співробітника Ветрова йому відомо, що сусід останнього по гаражу, Андрєєв, ремонтував розбиту фару і рихтував ліве крило на своєму автомобілі “BMW” чорного кольору і при цьому розповідав Ветрову, що скоїв наїзд на пішохода;

3) на допиті свідок Ветров підтвердив показання Голубкова;

4) підозрюваний Андрєєв на допиті заперечував свою причетність до наїзду на Тарасова і заявив, що того ж дня взагалі не виїжджав із гаража і Ветрову ні про яку аварію не розповідав;

5) при огляді автомашини Андрєєва встановлено: “BMW” чорного кольору має сліди від рихтовки на лівому крилі, відсутнє скло на лівій фарі, на внутрішній стороні бампера наявні плями речовини темно-бурого кольору, схожі на кров;

6) згідно з висновком судово-медичної експертизи плями темно-бурого кольору — це кров людини I групи, як і кров потерпілого;

7) свідок Бунін пояснив, що він бачив, як автомобіль “BMW” чорного кольору на великій швидкості наїхав на пішохода і зник;

8) на місці події вилучені осколки скла, за своїм зовнішнім виглядом схожі на скло від автомобільної фари;

9) згідно з висновком криміналістичної експертизи ці осколки складають частину скла від фари автомобіля типу “BMW”;

10) вивченням особи Андрєєва встановлено, що він на роботі і в побуті характеризується позитивно. Двічі притягувався до адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху.

*Класифікуйте зібрані докази і вкажіть їх процесуальні джерела.*

**4.2.** Крицький та Савенко підозрювались у розкраданні матеріальних цінностей із продовольчого магазину. Крицький дав показання, що крадіжку з магазину він скоїв сам. Савенко при цьому не був присутній, оскільки він з ним не знайомий і раніше ніколи його не бачив. Слідчий приєднав до матеріалів кримінального провадження фотознімки, зроблені при огляді місця події, у тому числі фотографії контрольного замка зі слідами злому, пролому в дверях та слідів, залишених знаряддями злому. Крім того, до матеріалів кримінального провадження приєднано знімок, виявлений у Савенко при обшуку, на якому він і Крицький стояли, обійнявшись, серед інших громадян, які позували фотографу.

*Дайте порівняльну характеристику доказового значення фотознімків місця пригоди та фотознімка, виявленого при обшуку квартири Савенко.*

**4.3.** Харитонов, який підозрювався у вчиненні разом з Павловим розбійницького нападу на інкасатора для заволодіння грошовою виручкою, під

час досудового розслідування захворів тимчасовим розладом душевного стану і за ухвалою суду був поміщений на примусове лікування до психіатричної лікарні спеціального типу. Матеріали досудового розслідування щодо Харитонова виділено в окреме кримінальне провадження та зупинено до його видужання. Кримінальне провадження щодо Павлова було направлено прокурором до суду з обвинувальним актом, і він був засуджений. Вирок набрав законної сили.

Після лікування Харитонова кримінальне провадження щодо нього було поновлено, закінчено досудове розслідування та направлено прокурором з обвинувальним актом в суд. У судовому засіданні був викликаний та доставлений під конвоєм з виправної колонії Павлов, який дав показання про участь Харитонова в розбої.

*Чи може бути Павлов допитаний в суді і в якості кого?*

**4.4.** Власенко, Пікалов, Чиженко вчинили п'ять розбійницьких нападів на промтоварні магазини з метою заволодіння матеріальними цінностями. Діючи за змовою, вони під'їжджали до магазинів на автомобілі "Toyota", який належав Чиженко. Погрожуючи мисливською рушницею сторожу, вони зв'язували останнього і ламали замки. Із магазинів співучасники, як правило, викрадали найбільш цінні речі і завантажували в машину, після чого Чиженко відвозив викрадене додому.

Під час обшуку у Власенка в сараї виявлено і вилучено мисливську рушницю з двадцятьма патронами. На квартирі у Пікалова слідчим знайдено лом «фомка», відмички та низки ключів. За місцем проживання Чиженка було вилучено тільки деякі з викрадених товарів, бо більшість із них він встиг реалізувати. Під час обшуку у Чиженка було описано та вилучено автомобіль "Toyota", який йому належав.

*Вирішіть долю названих матеріальних об'єктів. Визначте їх процесуальну природу.*

**4.5.** Єліну було повідомлено про підозру в даванні неправомірної вигоди Нураєву. Єлін винуватим себе не визнав і пояснив, що з Нураєвим ніколи не зустрічався і не знає його. Під час обшуку у квартирі Єліна знайдено лист Нураєва, в якому останній призначив Єліну місце для зустрічі в певний час.

*Чи буде лист Нураєва, знайдений при обшуку, документом або речовим доказом? Що повинен зробити слідчий з виявленим при обшуку листом Нураєва?*

**4.6.** Вироком суду Цапліна визнано винним у тому, що він як черговий по парку залізничної станції порушив правила розмітки вагонів, а це призвело до зіткнення маневрового тепловоза з цистерною. Унаслідок допущеного порушення пролите паливо спалахнуло й зайнялося, спричинивши пожежу, внаслідок якої заподіяно великої матеріальної шкоди.

У вирокі доказом вини Цапліна було посилання на висновок експерта, де порушення службових обов'язків Цапліна розцінювались як такі, що призвели до вказаної вище події.

Висновок експертів був частково обґрунтований матеріалами кримінального провадження, а частково даними, відомими експертам як очевидцям події. Серед експертів був маневровий диспетчер Шарапов, який керував роботою чергового по парку.

*Чи допущено порушення в кримінальному провадженні? Якщо допущено, то в чому воно полягає і до яких наслідків воно призведе?*

## **Т е м а 5. Процес доказування та його елементи**

### *Питання для обговорення*

1. Обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні. Межі доказування.
2. Поняття процесу доказування та його елементи.
3. Способи збирання і перевірки доказів у кримінальному провадженні.
4. Оцінка доказів у кримінальному провадженні. Основні положення оцінки доказів.
5. Суб'єкти доказування. Обов'язок доказування.
6. Стандарти доказування.
7. Роль презумпції невинуватості в доказуванні.

### *Завдання*

**5.1.** Допитаний в якості підозрюваного Золкін дав показання про вчинення ним умисного вбивства Колосова (ч. 1 ст. 115 КК). Проте при повторному допиті він їх змінив, вказавши, що на момент первісного допиту його як підозрюваного, знаходився в стані алкогольного сп'яніння. Золкін показав, що вину визнає частково, адже в дійсності мало місце умисне вбивство у стані необхідної оборони.

Згідно з висновком за результатами проведеної судово-медичної експертизи трупа Колосова встановлено два колото-різаних поранення грудної клітини, спричинені двома ударами колюче-ріжучого предмета.

За висновком експерта підозрюваний Золкін має пошкодження: кровопідтік на шиї, голові, садна, які за ступенем тяжкості відносяться до категорії легких тілесних ушкоджень.

Підчас огляду місця події було знайдено ніж, але відбитки пальців на ньому згідно з висновком експерта не підлягають ідентифікації.

Свідок Мухіна дала показання про те, що саме Золкін був ініціатором конфлікту, який виник на ґрунті ревнощів і призвів до вбивства. У процесі додаткового допиту Мухіна показання змінила, вказавши, що ініціатором конфлікту був потерпілий Колосов. Слідчий зазначив, що не довіряє цим показанням, оскільки вона в такий спосіб бажає підтвердити нову версію Золкіна про вбивство у стані необхідної оборони. Слідчий ще раз нагадав Мухіній про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань і вона повідомила, що адвокат Золкіна запевнив її у необхідності

змінити показання на користь Золкіна. Слідчий викликав адвоката і допитав його про ці відомості як свідка.

Допитані як свідки Ткачов, Федоров та Пилипчук показали, що самого вбивства вони не бачили, а лише чули в кімнаті, в якій перебували вдвох Золкін і Колосов, якийсь шум.

Мати підозрюваного надала слідчому характеристики з місця роботи Золкіна та сусідів за місцем проживання. Слідчий відмовився приєднувати ці документи до матеріалів кримінального провадження, вказавши, що вони не можуть бути доказами, оскільки згідно з КПК, такі документи вправі витребувати лише особа, яка здійснює кримінальне провадження.

*Оцініть дії слідчого. Назвіть: 1) джерела доказів у даному провадженні; 2) види показань підозрюваного, обвинуваченого; 3) способи перевірки та особливості оцінки показань підозрюваного, обвинуваченого, свідка та потерпілого. Які способи збирання доказів передбачені КПК?*

**5.2.** У кримінальному провадженні про зґвалтування малолітньої потерпіла Олена В. у результаті стресу, тривалий час не могла розмовляти та пояснити, що з нею сталося. Слідчий вирішив залучити для надання йому допомоги у розкритті злочину гіпнолога. Після сеансів гіпнозу потерпіла розповіла про обставини події, вказала сарай, в якому була зґвалтована й впізнала особу, яка згодом була викрита у вчиненні інших аналогічних злочинів.

Результати гіпнорепродукції оформлювалися актами судово-психологічних експертиз про експериментальну активізацію пам'яті потерпілої. Слідчий вважав акти судово-психологічних експертиз допустимими доказами і поклав їх в основу обвинувачення, приєднавши до матеріалів кримінального провадження.

*Оцініть дії слідчого.*

**5.3.** Дві особи проникли до квартири Павлючука з метою вчинення крадіжки. Проте власник квартири Павлючук разом із двома приятелями Архіповим і Соломінім раптово повернувся додому. Почувши це, крадії вибігли на вулицю і сіли в автомобіль «BMW». За ними побігли Павлючук та його приятелі. Побачивши, що автомобіль почав рухатися, свідок Архіпов узяв каміння і кинув його, влучивши в бокове дзеркало, яке зламалося та впало. Соломін запам'ятав номер автомобіля.

Через декілька днів за підозрою у вчиненні даного кримінального правопорушення був затриманий Айрапетов В., який дав показання про те, що він один проник до квартири Павлючука. При повторному допиті Айрапетов В. показання змінив, вказавши, що злочин вчинив разом з іншою особою, але категорично заперечував, що цією особою був його брат Айрапетов С. При цьому місцезнаходження автомобіля «BMW», зі слів Айрапетова В., йому невідоме, оскільки автомобіль належав його батькові, а потім був проданий. Згодом слідчим було встановлено місце перебування «BMW», у якому було відсутнє бокове дзеркало.

*Назвіть способи збирання, перевірки та оцінки доказів у даному кримінальному провадженні?*

**5.4.** У кінотеатрі «Дафі» перед початком кіносеансу, знаходячись в нетверезому стані, Фастов із нецензурними словами накинувся на Салову і вдарив її декілька разів по обличчю. Свідками хуліганських дій Фастова були 220 глядачів.

У ході досудового розслідування слідчий прийняв рішення про допит в якості свідків 10 глядачів. Однак прокурор вказав слідчому, що у такому разі має місце звуження меж доказування, внаслідок чого предмет доказування у цьому провадженні встановлено неповно. Більш того, показання допитаних свідків протирічать один одному, зокрема, щодо питання про те, хто був ініціатором конфлікту. Тому, на думку прокурора, слід допитати не менше 50 свідків.

*Чи правильна вказівка прокурора? Дайте визначення поняття «межі кримінального процесуального доказування», яке їх значення? Які обставини підлягають доказуванню в кримінальному провадженні?*

## **Т е м а 6. Заходи забезпечення кримінального провадження**

### *Питання для обговорення*

1. Поняття заходів забезпечення кримінального провадження. Види заходів забезпечення кримінального провадження та загальні правила їх застосування.
2. Виклик слідчим, прокурором, судовий виклик і привід.
3. Накладення грошового стягнення.
4. Тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом.
5. Відсторонення від посади.
6. Відсторонення судді від здійснення правосуддя.
7. Тимчасовий доступ до речей і документів.
8. Тимчасове вилучення майна.
8. Арешт майна.
10. Загальні положення про запобіжні заходи, мета та підстави застосування запобіжних заходів. Обставини, що враховуються при обранні запобіжного заходу.
11. Загальна характеристика окремих запобіжних заходів.
12. Затримання особи як тимчасовий запобіжний захід. Затримання особи, яка вчинила кримінальний проступок.

### **Завдання.**

**6.1.** 12.08.2020 року дізнавач Шевченківського ВП Дніпровського ВП ГУНП в Запорізькій області в порядку ст. 159-160 КПК України звернувся до суду з клопотанням, у якому просить надати тимчасовий доступ до інформації про вхідні та вихідні дзвінки, смс-повідомлення, інтернет-з'єднання абонентського номеру за період часу з 01.04.2020 року до моменту оголошення ухвали із зазначенням IMEI терміналу та реєстраційних антен, в зоні покриття яких

виходив на зв'язок абонент, а також зазначити чи було поповнення вищевказаних мобільних номерів за допомогою сервісу Водафон Пей, а якщо так, то на яку банківську картку, електронний гаманець, мобільний номер були переведені грошові кошти. В судове засідання дізнавач та прокурор не з'явилися, причин неявки суду не повідомили, сповіщені про місце та час розгляду справи телефоном. Окрім того, до клопотання не надано будь-яких документів на підтвердження того, що дізнавач Міщенко був визначений керівником органу дізнання для здійснення дізнання у цьому кримінальному провадженні. Також до клопотання не надано і документів на підтвердження того, що прокурора Шраго уповноважили на здійснення повноважень прокурора у цьому кримінальному провадженні.

*Яке рішення має прийняти слідчий суддя?*

**6.2.** 02 грудня 2018 року, об 11 год. 34 хв. оперативним працівником Служби безпеки України на контрольному пункті в'їзду/виїзду «Мар'їнка» дорожнього коридору «Донецьк-Курахове» був затриманий з метою з'ясування обставин правопорушення в порядку статті 261 Кодексу України про адміністративні правопорушення громадянин України Альбертов Г.С., що порушив порядок в'їзду на тимчасово окуповану територію України (адміністративний проступок, передбачений ст. 204<sup>2</sup> КУпАП).

Альбертов Г.С. був протриманий до 12 год. 42 хв. 05 грудня 2018 року в ізоляторі тимчасового тримання КПВВ «Мар'їнка», після чого був доправлений до приміщення Мар'їнського відділення поліції Волноваського відділу поліції Головного управління Національної поліції в Донецькій області.

Начальник Мар'їнського відділення поліції Волноваського ВП ГУ НП в Донецькій області, вивчивши матеріали відповідної справи про адміністративне правопорушення, вказав начальнику Слідчого відділу на те, що при особистому обшуку Альбертова Г.С. було знайдено друкований лист, в якому містилися дані про те, що Альбертов є активним учасником терористичної організації.

У зв'язку з зазначеним, начальник Слідчого відділу 05 грудня 2018 року о 17 год. 12 хв. затримав Альбертова Г.С. у порядку п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК України як особу, що підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 332<sup>1</sup> Кримінального кодексу України.

Оскільки в Мар'їнському районному суді Донецької області були відсутні судді в статусі слідчих суддів, слідчий 08 грудня 2018 року о 09 год. 07 хв. звернувся до керівника Волноваської місцевої прокуратури з клопотанням про застосування до Альбертова Г.С. запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Керівник Волноваської місцевої прокуратури, керуючись статтею 615 КПК України, відповідне клопотання розглянув 09 грудня 2018 року без виклику осіб та виніс постанову про обрання до Альбертова Г.С. запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на строк до 30 діб.

*Чи додержано встановлену законом процедуру? Які процесуальні механізми доступні затриманому для захисту своїх прав?*

**6.3.** Слідчий Слідчого відділу Печерського управління поліції Головного управління Національної поліції у місті Києві звернувся до слідчого судді

Печерського районного суду міста Києва з клопотанням про обрання поліцейському роті № 2 батальйону № 1 Управління патрульної поліції в місті Києві Департаменту патрульної поліції Національної поліції України, сержанту поліції Контрабасу Д.І. запобіжного заходу у вигляді цілодобового домашнього арешту, а також з клопотанням про затримання вказаної особи з метою приводу та для вручення цій особі повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч.ч. 2, 4 ст. 171 Кримінального кодексу України.

*Яке рішення має прийняти слідчий суддя щодо клопотання про затримання? Чому?*

**6.4.** Слідчий слідчого відділу Головного управління Служби безпеки України в Харківській області 17 жовтня 2018 року надав доручення підрозділу Центру спеціальних операцій боротьби з тероризмом, захисту учасників кримінального судочинства та працівників правоохоронних органів (ЦСО «А») Центрального управління Служби безпеки України на здійснення затримання Шнурова, що є фігурантом кримінального провадження, відкритого за заявою щодо можливості вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 364 Кримінального кодексу України – зловживання службовим становищем, що спричинило тяжкі наслідки (*постановою прокурора це кримінальне провадження було передано до слідчого підрозділу органу безпеки*).

Підставою для означених дій слідчого стала інформація, отримана за наслідком конфіденційного співробітництва зі секретарем Шнурова, яка повідомила, що вчора, 16 жовтня 2018 року, начальник попросив її придбати квиток на літак рейсом «Київ – Мінськ – Москва» на 20 число цього місяця, проте зворотній квиток не передбачив (*що до того завжди робив*).

18 жовтня 2018 року, о 21 год. 32 хв. Шнуров був затриманий співробітниками ЦСО «А» ЦУ СБ України на підставі п. 3 ч. 1 ст. 208 КПК України та доставлений в ізолятор тимчасового тримання поліції.

20 жовтня 2018 року слідчий повідомив про підозру Шнуркува у кримінальному правопорушенні, передбаченому ч. 1 ст. 364 КК України.

*Надайте оцінку процесуальному порядку проведених дій.*

**6.5.** 07 липня 2020 року патрульним був затриманий громадянин Республіки Білорусь Люботинко І.В., оскільки останній розшукується компетентними органами іноземної держави за підозрою у вчиненні тяжкого злочину на території Республіки Білорусь, про що до Міністерства закордонних справ України була передана відповідна вимога про видачу.

Під час особистого обшуку, що був проведений в момент затримання, було тимчасово вилучено паспорт громадянина України Люботинко І.В.

09 липня 2020 року до Офісу Генерального прокурора надійшли результати екстрадиційної перевірки, яка не встановила обставин, що можуть перешкоджати видачі особи.

10 липня 2020 року Офісом Генерального прокурора було прийнято рішення про видачу Люботинко І.В. (екстрадицію) до Республіки Білорусь. Указане рішення було оскаржено захисником.

Слідчий суддя залишив скаргу захисника Люботинка І.В. без задоволення, оскільки вилучений «папірець», на думку судді, є не паспортом громадянина України, а явною підробкою.

*Оцініть дії посадових осіб. Які засоби залишилися доступними для захисту своїх прав Люботинком І.В.?*

**6.6.** 25 вересня 2018 року Верховна Рада України ухвалила дві постанови: «Про надання згоди на затримання народного депутата України Васченко В.Н.» та «Про надання згоди на обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту стосовно народного депутата України Васченко В.Н.». Опісля цього Голова Верховної Ради України негайно повідомив Генерального прокурора про прийняте рішення.

Одразу після останнього голосування старший слідчий в особливо важливих справах 1 відділу 1 управління досудового розслідування Головного слідчого управління Служби безпеки України у кулуарах парламенту затримав Васченко В.Н. на підставі п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК України та за письмовим дорученням Генерального прокурора повідомив останнього про підозру у кримінальному правопорушенні, передбаченому ч. 1 ст. 14, ч. 2 ст. 28, ч. 1 ст. 112 Кримінального кодексу України.

У той же день старший слідчий, за погодженням з прокурором відділу процесуального керівництва в особливо важливих справах Генеральної прокуратури – процесуальним керівником у цьому провадженні, враховуючи вимогу ч. 5 ст. 176 КПК України, направив до Шевченківського районного суду міста Києва клопотання про застосування до підозрюваного Васченко В.Н. запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

*Студентам необхідно самостійно розподіліться на групи з трьох осіб: сторона обвинувачення, сторона захисту та слідчий суддя.*

*Студент, що представляє сторону обвинувачення, діючи від імені прокурора, що затверджував клопотання, має скласти відповідне законне, обґрунтоване та вмотивоване Клопотання та направити його іншій стороні та суду (за 4 дні до дати розгляду цієї задачі).*

*Студент, що представляє сторону захисту, діючи від імені захисника Васченка В.Н. у цьому кримінальному провадженні, має підготувати Скаргу на протиправне затримання та Заперечення на клопотання про застосування запобіжного заходу, опісля чого направити їх слідчому судді (за 2 дні до дати розгляду цієї задачі).*

*Студент, що представляє судову владу, діючи від імені слідчого судді, має підготувати проект судового рішення у формі Ухвали, якою, залежно від отриманих матеріалів, вирішить цю задачу по суті.*

*За наслідком підготовлених матеріалів групі необхідно провести на занятті модельне судове засідання: визначити особу, що буде виконувати роль головуючого, та інших дієвих осіб (сформулювати групу прокурорів, визначити, хто буде в ролі затриманого, його захисників тощо).*

**6.7.** Директора ТОВ «Альтек» Іванова було затримано та доставлено до слідчого судді для розгляду клопотання про обрання щодо нього запобіжного заходу у вигляді взяття під варту.

Напередодні слідчим слідчого підрозділу поліції було розпочато досудове розслідування за фактом привласнення Івановим майна ТОВ «Альтек», яке було йому ввірене, у розмірі понад п'ятсот мінімальних заробітних плат (ч. 5 ст. 191 КК України). Під час судового засідання захисник заявив клопотання про застосування застави як альтернативи триманню під вартою. В якості гарантії внесення застави представив на огляд гарантійний лист, підписаний головою регіональної філії Ощадбанку України. Слідчий суддя відмовив у застосуванні застави щодо Іванова, пославшись на те, що підозрюваний вчинив особливо тяжкий злочин, наніс шкоду ТОВ «Альтек», що підпадає під категорію «особливо великий розмір», а санкція статті КК України передбачає конфіскацію майна.

*Дайте правову оцінку дії слідчого та слідчого судді. Охарактеризуйте процесуальний порядок застосування застави як запобіжного заходу.*

**6.8.** На трасі Київ-Харків сталася дорожньо-транспортна пригода, внаслідок якої деякі пасажирів автобусу, що належав на праві власності ТОВ «Автоекспрес» і здійснював рейс Київ-Полтава, отримали тяжкі тілесні ушкодження. Під час спілкування з водієм слідчим були виявлені ознаки знаходження останнього у стані сп'яніння. Про неадекватність поведінки водія заявили і пасажирів автобусу. Дане припущення підтвердилося після направлення водія для огляду на стан сп'яніння в заклад охорони здоров'я та проведення огляду з використанням технічних засобів

За фактом дорожньо-транспортної пригоди слідчим відділу поліції було розпочато розслідування кримінального правопорушення за ознаками ч. 2 ст. 286, ст. 287 КК України.

Через місяць після початку досудового розслідування слідчий звернувся до слідчого судді з клопотанням про тимчасове вилучення посвідчення водія, що надає право на керування автобусом, дозволу на перевезення пасажирів на міжобласних маршрутах загального користування, виданого Міністерством транспорту та зв'язку України ТОВ «Автоекспрес», та клопотанням про тимчасове обмеження ТОВ «Автоекспрес» у праві займатися перевезенням пасажирів.

*Оцініть дії слідчого. Яке рішення повинен прийняти слідчий суддя? Розкрийте загальні положення тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом та тимчасового вилучення документів, які посвідчують користування спеціальним правом.*

**6.9.** За підозрою у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 186 КК України, 14 жовтня 2012 року був затриманий Волошков. 18 жовтня 2012 року слідчий направив до слідчого судді клопотання про застосування до Волошкова запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, посилаючись на тяжкість вчиненого ним злочину.

Під час судового засідання щодо розгляду клопотання Волошков показав, що його затримання є незаконним, а підозра необґрунтованою і просив суд перевірити доведеність його вини. Захисником були надані позитивні характеристики Волошкова за місцем роботи, проживання, довідки про сімейний стан, наявність на утриманні неповнолітньої дитини, батьків

пенсійного віку та їх стан здоров'я. Також була надана довідка про незадовільний стан здоров'я самого Волошкова з діагнозом – вегето-судинна дистонія за змішаним типом, що, на думку захисника, виключає можливість перебування його під вартою.

Прокурор наполягав на обранні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, оскільки по-перше, при затриманні Волошков намагався сховатися від працівників поліції; по-друге, він погрожував потерпілій розправою за дачу нею правдивих показань.

*Виходячи з наведених обставин, обґрунтуйте рішення слідчого судді щодо обрання запобіжного заходу.*

**6.10.** Рязанову було повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 296 КК України. Слідчий направив до слідчого судді клопотання про застосування до Рязанова запобіжного заходу – особистого зобов'язання, а саме – не відлучатися із населеного пункту, в якому він зареєстрований, проживає чи перебуває, без дозволу слідчого. Слідчий суддя задовольнив клопотання слідчого, не дивлячись на заперечення Рязанова щодо застосування цього запобіжного заходу, оскільки його робота пов'язана з постійними відрядженнями.

Через тиждень Рязанов на виклик слідчого не з'явився, оскільки знаходився у відрядженні у м. Львові. Слідчий направив до слідчого судді клопотання про застосування щодо Рязанова запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, мотивувавши його тим, що Рязанов порушив раніше обраний запобіжний захід.

У судовому розгляді Рязанов заявив клопотання про обрання йому запобіжного заходу – особистої поруки. На судове засідання прибув рідний брат підозрюваного, який пред'явив документи, підтверджуючи родинні стосунки, а також довідку з місця роботи.

*Прийміть процесуальне рішення у кримінальному провадженні.*

**6.11.** У ході досудового розслідування злочину, передбаченого ч. 2 ст. 212 КК України (умисне ухилення від сплати податків, що входять у систему оподаткування, введених у встановленому законом порядку, вчинене службовою особою підприємства, що призвело до фактичного ненадходження до бюджету коштів у великому розмірі), слідчий звернувся до слідчого судді із клопотанням про накладення арешту на витратну частину банківського рахунку юридичної особи, службові особи якої вчинили зазначений злочин. Розглянувши клопотання, слідчий суддя постановив ухвалу про накладення арешту на рахунки підприємства, керуючись ст.ст. 172-174 КПК України та ст. 59 Закону України «Про банки і банківську діяльність».

*Вкажіть фактичні та правові підстави, мету та умови накладення арешту на майно. На майно яких осіб може бути накладений арешт?*

*Оцініть правомірність процесуальних дій та рішень слідчого та слідчого судді.*

**6.12.** Під час розслідування злочину, передбаченого ст. 209 КК України (легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом), було

повідомлено про підозру у вчиненні цього злочину власнику фірми «Мрія» Астахову, директору Булгакову та бухгалтеру Васіну. Захисник підозрюваного Астахова в результаті бесіди з прибиральницею фірми дізнався, що за годину до проведення в офісі фірми обшуку її директор передав своїй знайомій Тарасовій три загальних зошити. У захисника з'явилися підстави вважати, що в цих зошитах можуть міститися данні про так звану «чорну бухгалтерію», про яку власник фірми жодним чином не знав і це допоможе спростувати підозру у вчиненні ним злочину. У задоволенні клопотання захисника про виклик і допит прибиральниці як свідка та проведенні обшуку в квартирі Тарасової було відмовлено.

*Проаналізувавши положення КПК та Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначте, яким чином захисник може отримати ці зошити? Як слід діяти захиснику у випадку, якщо виявиться, що знайома директора фірми Тарасова є адвокатом і в теперішній час виступає захисником директора Булгакова?*

**Т е м а 7. Фіксування кримінального провадження. Процесуальні рішення: види та вимоги, які до них ставляться. Повідомлення.**

*(колоквіум)*

*Питання для обговорення*

1. Форми фіксування кримінального провадження.
2. Кримінальні процесуальні рішення: поняття, система та процесуальне значення у кримінальному провадженні.
3. Види кримінальних процесуальних рішень та їх класифікація.
4. Структура кримінальних процесуальних рішень та вимоги закону до їх складових частин.
5. Законність, обґрунтованість та вмотивованість рішень у кримінальному провадженні.
6. Поняття повідомлення у кримінальному провадженні.

***Завдання***

**7.1.** Відповідно до доручення прокурора оперативними підрозділами служби безпеки у період з 10 вересня 2018 року по 10 листопада 2018 року щодо абонента мобільного зв'язку з номером «+38 067 123 98 65» у кримінальному провадженні, відомості про яке внесено в Єдиний реєстр досудових розслідувань 30.08.2018 за № 42014070000000358 щодо ознак злочину, передбаченого ч. 3 ст. 368 КК України, здійснювалася негласна слідча (розшукова) дія – зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж.

Уповноваженим працівником оперативного підрозділу, на виконання доручення прокурора, 10 листопада 2018 року було складено та підписано протокол зняття інформації з ТТМ (за наслідком 2-х місяців), у якому було

зафіксовано зміст телефонних розмов абонента у наступні дні: 29.09.2018, 05.10.2018, 17.10.2018, 03.11.2018, 08.11.2018, 09.11.2018.

До протоколу були долучені три лазерні носії інформації – CD-диски (в одному примірнику; на першому – інформація, знята за період з 10.10.2018 по 30.10.2018, на другому – з 01.10.2018 по 28.10.2018, на третьому – з 29.10.2018 по 10.11.2018).

Прокурор, отримавши протокол НС(Р)Д, прийняв рішення відповідно до ч. 1 ст. 255 КПК України знищити документ – доданий до протоколу CD-диск № 1.

У подальшому, при переслуховуванні аудіоінформації, прокурор встановив наявність інших даних, що становлять інтерес для розслідування та необхідні для доказування в суді, що не знайшли свого відображення в текстовій версії протоколу, складеного працівником оперативного підрозділу.

*Чи додержані правила фіксування кримінального провадження? Якщо ні, які процесуальні наслідки можливих порушень?*

**7.2.** Щодо абонента мобільного зв'язку з номером «+38 067 123 98 65» протягом 2-х місяців здійснювалася негласна слідча (розшукова) дія – зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж.

У ході проведення цієї НС(Р)Д не вдалося встановити особу-користувача цього засобу зв'язку. Так само не було встановлено жодної інформації, що би свідчила про вчинення користувачем відповідного абонентського номера кримінального правопорушення.

*Чи має бути здійснене повідомлення, передбачене статтею 253 КПК України? Якщо так, то в який строк та в який спосіб?*

**7.3.** У ході проведення обшуку у квартирі Палійводи використовувалися наступні технічні засоби фіксування кримінального провадження: дві відеокамери-мільниці Canon та мобільний телефон слідчого iPhone 12 Pro Max.

Відеозаписи, здійснені за допомогою відеокамер, безпосередньо записувалися на технічні носії інформації – дві SD-карти об'ємом 256 Гб (Kingston SD-card 256 Gb s/n 1SN16N16N та Kingston SD-card 256 Gb s/n 5DE51G48L). Указані носії інформації були долучені до протоколу обшуку.

Відеозаписи, зроблені за допомогою iPhone 12 Pro Max, були скопійовані та записані на лазерний носій –Blu-ray Disc Verbatium 25 Gb s/n 21746589743, що теж був долічений до протоколу обшуку.

*Чи додержані правила фіксування кримінального провадження? Якщо ні, які процесуальні наслідки можливих порушень?*

## **Т е м а 8. Процесуальні строки та процесуальні витрати.**

*(для самостійного вивчення)*

1. Процесуальні строки: поняття, класифікація та значення у

кримінальному провадженні.

2. Правила обчислення процесуальних строків.

3. Додержання процесуальних строків. Порядок продовження та поновлення процесуальних строків.

4. Дотримання розумних строків у кримінальному провадженні.

5. Поняття та структура процесуальних витрат у кримінальному провадженні.

6. Визначення розміру процесуальних витрат.

7. Розподіл та стягнення процесуальних витрат.

**8.1.** Ухвалу слідчого судді Галицького суду м. Львова було постановлено 3 квітня 2017 р. Відповідно до КПК строк апеляційного оскарження ухвали слідчого судді 5 днів. З розрахунку захисника К. днем закінчення строку для її оскарження є 8 квітня 2017 р., оскільки цей день випадав на суботу захисник К. в інтересах підозрюваного звернувся до Апеляційного суду Львівської області за апеляційною скаргою у понеділок – 10 квітня 2017р., вважаючи, що строк оскарження ним пропущений не був. Проте суд апеляційної інстанції повернув скаргу захиснику, вказавши, що строк ним пропущено, а питання про поновлення строку не ставилося.

*Оцініть дії захисника та рішення суду з точки зору відповідності вимогам КПК.*

**8.2.** Проаналізуйте наведені ситуації:

1. Вирішивши подати апеляційну скаргу на вирок та не маючи можливості здати її особисто на пошту у зв'язку з перебуванням у Стрижанівській виправній колонії № 81, 18.11. 2016 р., засуджений Федоров подав свою скаргу службовій особі адміністрації цієї колонії. Проте, у зв'язку із невчасним відправленням скарги, вона надійшла із порушенням передбачених КПК строків на апеляційне оскарження.

2. Заступник прокурора Донецької області подав касаційну скаргу, у якій доводить, що прокурор вищого рівня, який подав апеляційну скаргу, участі у судовому розгляді не брав, про ухвалу місцевого суду від 21.11. 2017 р. йому стало відомо лише 28.11. 2017 р., коли вказана ухвала була оприлюднена у Єдиному державному реєстрі судових рішень лише 27. 11. 2017 р., тобто за день до закінчення строку на апеляційне оскарження. Таким чином, особливості документообігу у системі органів прокуратури та дата розміщення ухвали завадили прокуророві подати апеляційну скаргу до закінчення строку, визначеного КПК.

3. У касаційній скарзі в частині щодо поважної причини пропуску строку скаргники указали, що вона полягала у тому, що з отриманих ними вступної та резолютивної частин судового рішення їм не було відомо мотивів відмови слідчим суддею в задоволенні клопотання, а тому можливість зазначити в апеляційній скарзі обґрунтування стосовно незаконності судового рішення з'явилася лише після отримання ними повного тексту ухвали.

4. В обґрунтування поважності пропуску строку на касаційне оскарження, особа посиляється на те, що попередні касаційні скарги від імені ТОВ «ТОІ-ТОІ» були підготовлені та подані неналежно кваліфікованим юристом, внаслідок чого касаційна скарга спочатку була залишена без руху, а подальшому повернута касаційним судом. На думку скаржника, такі некваліфіковані дії юриста вказаного товариства є поважною причиною для поновлення строку на оскарження.

*В яких із зазначених ситуацій є підстави для поновлення строку на оскарження?*

**8.3.** Між потерпілим Шевченко та адвокатом Швораком було укладено договір про надання останнім правової допомоги. Упродовж досудового розслідування та судового розгляду цей адвокат здійснював представництво інтересів потерпілого. До постановлення обвинувального вироку Шевченко звернувся до суду із заявою про стягнення з обвинуваченого здійснених ним (потерпілим) процесуальних витрат на оплату його представника (адвоката) у розмірі 20 119, 63 грн, які підтвердив завіреним актом-прийомом робіт (наданих послуг) та квитанцією до прибуткового касового ордера.

*Чи підлягає стягненню з засудженого на користь потерпілого вказана сума, в рахунок відшкодування понесених витрат на правову допомогу?*